

Звіт про громадське обговорення проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України (щодо створення передумов для модернізації мережі закладів вищої освіти)»

1. Найменування органу виконавчої влади, який проводив обговорення

Міністерство освіти і науки України

2. Зміст питання або назва проєкту акта, що виносилися на обговорення

Проєкт акта розроблений Міністерством освіти і науки України з метою досягнення Операційної цілі 1.2 «Ефективна мережа закладів вищої освіти: система вищої освіти сприяє виконанню державою своїх зобов'язань, державні заклади вищої освіти є ефективними» та виконання завдання 1.2.1, передбачених Стратегією розвитку вищої освіти на 2022-2032 роки, затвердженою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2022 р. № 286. Розробку проєкту акта передбачено Планом пріоритетних дій уряду на 2023 рік, затвердженим Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 березня 2023 р. № 221-р (пункт 265). Крім того розробка проєкту акта відповідає рекомендаціям Європейської комісії в рамках Пакету розширення 2023, що передбачають імплементацію плану оптимізації мережі закладів освіти.

Мережа закладів вищої освіти в Україні є великою за кількістю закладів та широкою за географічним розташуванням - без урахування відокремлених структурних підрозділів на початок повномасштабного вторгнення на 1 млн. населення припадало близько семи закладів вищої освіти - університетів, академій та інститутів. Демографічні тенденції скорочення кількості вступників, починаючи з кінця нульових років, посилювали концентрацію здобувачів вищої освіти у невеликій кількості провідних закладів вищої освіти м. Києва, Львова та Харкова. Проблема скорочення контингенту погіршувалася дублюванням напрямів підготовки, що призводило до розпорошення вступників серед закладів в межах одного невеликого міста, утворення неповних академічних груп та, відповідно, до перенавантаження наукового, науково-педагогічних та педагогічних працівників. Обмежене наявного фінансування із Державного бюджету із потенційними ризиками щодо погіршення цієї ситуації у повоєнний час та після війни на етапі відновлення економіки країни призводить до неефективності та недостатності фінансового забезпечення підготовки кадрів, неадекватності масштабів та структури наявної мережі закладів вищої освіти фінансовій спроможності держави щодо забезпечення її функціонування та обсягам інвестування у необхідну модернізацію системи вищої освіти. Наявна проблема вимагає зняття, які мають очевидну

МОН № 3/739-вн-23 від 15.11.2023

Підписав: Рибалко Алла Вікторівна
Сертифікат: 3FAA9288358EC00304000000A1B91F000624BA00
Дійсний: з 01.06.2023 23:51:44 по 30.05.2024 23:51:44

прерогативу у порівнянні із ситуативними та поодинокими кейсами щодо реорганізації окремих конкретних закладів освіти.

Законодавчі підвалини модернізації мережі закладів вищої освіти відповідно до законопроекту охоплюють декілька її системоутворюючих елементів: територіально відокремлені структурні підрозділи, органи управління, коледжі як заклади вищої освіти, фахові коледжі в структурі закладів вищої освіти та умови набору на освітньо-наукові програми третього рівня освіти.

Найбільш суперечливою частиною системи вищої освіти є територіально відокремлені структурні підрозділи (ТВСП) закладів вищої освіти. Їх створення було виправдано наближенням освітніх послуг до місця проживання здобувачів освіти. Сучасний розвиток інформаційних технологій та досвід організації дистанційного навчання в 2020-2023 роках довели доступність освітніх послуг закладів вищої освіти в будь-якій точці України та світу. Коледжі в системі вищої освіти не отримали значного поширення порівняно з закладами фахової передвищої освіти. Більшість ТВСП і коледжів є невеликими, дублюють спеціальності місцевих закладів вищої освіти та мають обмежені кадрові і матеріально-технічні ресурси для забезпечення високої якості вищої освіти. Для вирішення цієї проблеми в законопроекті пропонується реорганізація або припинення ТВСП, які здійснюють освітню діяльність у сфері вищої та фахової передвищої освіти, з одно-дворічним перехідним періодом, що дозволить трансформувати найбільш розвинені ТВСП і коледжі в самостійні та відповідальні університети, академії чи інститути, решту трансформувати в заклади фахової передвищої освіти, приєднати до місцевих ЗВО або припинити.

На початок 2022 року в Україні налічувалось 470 суб'єктів освітньої діяльності у сфері вищої освіти, які здійснювали набір здобувачів вищої освіти ступенів молодшого бакалавра, бакалавра та магістра, з яких було 87 ТВСП і 4 ТВСП ЗВО із специфічними умовами навчання. Середня чисельність здобувачів, які навчаються на базі одного ТВСП – 385 осіб (державного ТВСП – 448, приватного – 230). Така кількість здобувачів позначається на навантаженні викладачів, оскільки в середньому тільки 7 здобувачів припадає на одного викладача та, що не може не впливати на якість освіти та створення освітнього простору для навчання. Щодо ситуації з коледжами, слід зазначити, що в цих закладах вищої освіти здобувають освіту 2,5 тис. здобувачів, зокрема вищу освіту - 43 %, фахову передвищу – 57 % контингенту здобувачів (в державних коледжах частка здобувачів вищої освіти є меншою – 39%).

Створення та функціонування фахових коледжів за своєю ідеєю передусім має забезпечувати регіональний ринок праці та задовольняти відповідні потреби регіону у підготовці кадрів на основі практикоорієнтованого навчання. Наявний поділ фахових коледжів на самостійні юридичні особи (438) та фахові коледжі в структурі університетів (392) унеможливорює системну модернізацію мережі фахових коледжів і закладів професійної (професійно-технічної) освіти та її прив'язку до нового адміністративно-територіального устрою. Водночас, управління багатьма фаховими коледжами з боку університетів носить формальний характер, особливо в разі суттєвої відстані

між ними, критерієм успішності фахового коледжу для більшості університетів є лише продовження навчання в них випускників коледжів, що прямо суперечить державному пріоритету пришвидшення виходу молоді на ринок праці. Важливою передумовою модернізації мереж закладів вищої та фахової передвищої освіти буде виокремлення фахових коледжів із структури закладів вищої освіти в самостійні юридичні особи з перспективою передачі до комунальної власності. Водночас, виникає необхідність внесення змін до Закону України «Про фахову передвищу освіту» з метою спрощення процедури виокремлення фахових коледжів із структури закладів вищої освіти, зокрема зі статусом національного, в самостійні юридичні особи.

Найбільш чисельною складовою системи вищої освіти є цивільні державні заклади вищої освіти (яких налічується 172). Саме укрупнення цих закладів має стати центральним пунктом модернізації мережі закладів вищої освіти. Проте, перешкодою на цьому шляху є подрібненість між сферами управління різних державних органів, що унеможливорює значну частину трансформацій. Більшість ЗВО знаходиться у сфері управління МОН (142), але власні мережі ЗВО мають також МКІП (13) та МОЗ (12). Окремі заклади вищої освіти знаходяться у сфері управління Міністерства фінансів, Державної служби статистики, Національної академії педагогічних наук. Найкращим рішенням видається консолідація управління цивільними закладами вищої освіти державної форми власності шляхом віднесення їх до сфери управління одного державного органу, що забезпечить єдність державного управління, необхідні умови маневрування їх функціями та власністю, уникнення спекулятивних управлінських дій у межах системи, а до цього делегувати цьому органу повноваження щодо внесення до Кабінету Міністрів України пропозицій стосовно утворення, реорганізації та ліквідації закладів вищої освіти державної форми власності усіх сфер управління (крім вищих військових навчальних закладів, закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання).

Проектом акта передбачено внесення змін до статті 12 Закону України «Про вищу освіту» щодо сфери управління галузевих державних органів, до якої передбачено відносити центральний орган виконавчої влади в сфері охорони здоров'я, вищі військові навчальні заклади, заклади вищої освіти із специфічними умовами навчання, військові навчальні підрозділи закладів вищої освіти, а також виключення з числа органів, у сферу повноважень яких входить управління вищою освітою, Національної академії наук України та національних галузевих академій наук.

Законопроектом також передбачено внесення змін до статті 13 щодо повноважень центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки, інших органів, до сфери управління яких належать заклади вищої освіти, пункту 9 статті 33 щодо особливостей діяльності ТВСП, статті 44 щодо умов прийому на навчання для здобуття вищої освіти.

На основі доповнення Прикінцевих та перехідних положень Закону України «Про вищу освіту» передбачено унормування питання набору здобувачів вищої освіти до ТВСП закладів вищої освіти і коледжів, терміни ухвалення рішень

засновниками або уповноваженими ними органами управління закладів вищої освіти про реорганізацію ТВСП, питання подальшого ліцензування освітньої діяльності.

Крім того, для полегшення процедури реорганізації коледжів, ТВСП передбачено внесення змін до статті 27 Закону України «Про фахову передвищу освіту».

Громадське обговорення проводилося у формі електронних консультацій з 01.09.2023 по 25.10.2023. Проект акта було розміщено на офіційному вебсайті Міністерства освіти і науки України (<https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-do-gromadskogo-obgovorennya-proyekt-zakonu-ukrayini-pro-vnesennya-zmin-do-deyakih-zakoniv-ukrayini-shodo-stvorennya-peredumov-dlya-modernizaciyi-merezhi-zakladiv-vishoyi-osviti>). Зауваження та пропозиції до проекту акта приймалися на електронну адресу: oleksandra.laktionova@mon.gov.ua.

3. Інформація про осіб, що взяли участь в обговоренні

В обговоренні взяли участь: Рада директорів закладів фахової передвищої освіти Хмельницької області, Харківська державна академія дизайну і мистецтв, Львівська обласна організація профспілки працівників текстильної та легкої промисловості та Львівська організація роботодавців текстильної та легкої промисловості Рада директорів закладів фахової передвищої освіти Херсонської області, ТОВ “Агрофірма “Ісіда”, ПП «Агро-глянь», Горлівський інститут іноземних мов (ТВСП ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»), ВСП «Львівський фаховий коледж індустрії моди Київського національного університету технологій та дизайну», ГО «Нікопольський край», ПрАТ “Ужгородська швейна фабрика”, Нікопольська районна державна адміністрація Дніпропетровської області, Рада директорів закладів фахової передвищої освіти Житомирської області, НУ «Запорізька політехніка», Київська обласна рада, НУ «Одеська юридична академія», Національна академія України, Міністерство охорони здоров’я України, Дніпровська обласна організація роботодавців агропромислового комплексу, Аналітичний центр «ОсвітАналітика», Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, Державний університет економіки і технологій, Львівський фаховий коледж індустрії моди, Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, Київський університет інтелектуальної власності і права, ВСП «Нікопольський фаховий коледж Дніпровського державного агро-економічного університету», Східноукраїнський університет імені Володимира Даля, ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «УКРАЇНА», Харківський національний автомобільно-дорожній університет, Національна асоціація дорожників України, Луцький педколедж,

Львівський фаховий коледж транспортної інфраструктури НУ «Львівська політехніка», Національна академія педагогічних наук України, Рада ректорів Запорізького регіону, Рада директорів ЗФПО Луганської області, «Ерастівський фаховий коледж ім. Е.К. Бродського Дніпровського аграрно-економічного університету», Запорізький державний медико-фармацевтичний університет, Фаховий коледж Національного фармацевтичного університету, Донбаська національна академія будівництва і архітектури, Івано-Франківський національний медичний університет, провідний науковий співробітник Інституту гідробіології НАН України Володимир Щербак, Фізико-технічний інститут низьких температур ім. Б.І. Веркіна НАН, народні депутати України.

Презентація проєкту акта та публічні консультації відбулися також на нарадах керівництва Міністерства освіти і науки України з ректорами ЗВО, директорами фахових коледжів та коледжів, в тому числі у Полтавській, Вінницькій, Дніпропетровській, Львівській, Хмельницькій та інших областях.

4. Інформація про пропозиції, що надійшли до Міністерства освіти і науки України за результатами обговорення

Під час громадського обговорення надійшло 100 пропозицій до проєкту акта, з яких 50 враховано (в тому числі редакційно) та 50 не враховано.

5. Інформація про рішення, прийняті за результатами обговорення: Проєкт акта доопрацьований за результатами громадського обговорення та підготовлений для надсилання до заінтересованих сторін і центральних органів виконавчої влади для погодження в установленому законодавством порядку.

Т.в.о. генерального директора
директорату фахової передвищої,
вищої освіти

Алла РИБАЛКО

Олександра Лактіонова
Oleksandra.laktionova@mon.gov.ua